

Адначаснікі

Навум
ГАЛЬПЯРОВІЧ

Толя

Калі я працаваў у полацкай газеце, часам даводзілася адпраўляцца ў раён на рэйсавых аўтобусах. Адночы я вяртаўся з такой паездкі з вёскі Юравічы, цэнтра сельсавета і саўгаса. Была субота, надвечорак. У аўтобусе, набітым пасажырамі, выдзялялася кампанія хлопцаў на падпітку. Па ўсім, яны вярталіся з выселля. Хлопцы гучна перагаворваліся, перасыпаючы сваю размову мацюкамі, чапляліся да дзяўчат. Пасажыры маўчалі.

Калі ж адзін з іх незнарком зачапіў мяне плечуком, я не вытрымаў:

— Цішэй можна?

— А табе што? Больш за ўсіх трэба? — адгукнуўся той.

Астатак шляху я лавіў на сабе злосныя позіркы кампаніі.

І вось аўтавакзал. Дзецюкі ўжо чакалі, пакуль я выйду.

І толькі яны сталі вакол мяне, раптам нібыта нейкі моцны вецер уварваўся ў наша кола. Магутны асілак у імгненне вока раскідаў хуліганаў. Двое засталіся ляжаць, а астатнія трое кінутыся наўцёкі.

Гэта быў мой аднакласнік Толя Галубнічы.

— Я тут стаю, аўтобусе чакаю, гляджу — цябе біць зараз будучы. Ну і...

Ён неяк крыху сарамліва заўсміхаўся.

Аказалася, Толя, галоўны ветурач саўгаса «Верхнядзвінскі», ехаў дадому, у Віцебск, і вось — такая нечаканая сустрэча.

Калі б у нашым полацкім маленстве хто-небудзь сказаў, што Толя будзе ветурачом, уяўляю, які б усахаўся рогат. Толя, па мянушцы Сала, не вызначаўся ні выдатнай вучобай, ні прыкладнымі паводзінамі. І не дзіва: жыў ён у такім раёне, на ўскраіне, з хворай маці і айчымам, дзе цяжкія падлеткі былі ці не абсалютнай большасцю.

Адзінак, чым вызначаўся Галубнічы, — не па гадах магутным целаскладам, моцнымі кулакамі, што дазваляла яму нікога не баяцца. Дарэчы, гэтыя фізічныя дадзеныя і прывялі яго ў секцыю спартыўнай барацьбы, якая паўплывала на яго далейшы лёс.

Толя часта бываў у нас дома. Разам мы вучылі ўрок, чыталі кніжкі, бавілі час. Часта, калі было позна ўжо ісці дадому, мая мама пыталася: «Толя, можа, застанешся ў нас начаваць?» І Галубнічы заставаўся, бо яго мама амаль не выходзіла з бальніцы.

Ну, і, безумоўна, з Галубнічым я адчуваў сябе больш упэўнена з нашымі пацанамі: пакуль мы ішлі куды-небудзь разам, зачапіць ніхто не адважаўся.

З васьмага класа для майго сябра пачаўся вялікі спорт. Спартыўнасць, зборы... Галубнічы хутка стаў адным з самых перспектыўных беларускіх барцоў вольнага стылю сярод юнакоў. Перамагаві і быў прызерам на ўсесаюзных спаборніцтвах. І, як ні парадасальна, вучыцца стаў не горш, а лепш. І хоць была магчымасць пайсці толькі па спартыўнай лініі, паступіў у Віцебскі ветэрынарны інстытут.

Магчыма, каб менш удзяляў увагі прафесіі, Галубнічы мог бы дасягнуць большых вышын. Але і так дасягнуў у спартыўнай кар'еры нямала: стаў майстрам спорту, прызерам многіх міжнародных спаборніцтваў.

І... добрым спецыялістам у сваёй справе. Нават у далёкім Афганістане спатрэбілася яго спецыяльнасць, і часам пад кулямі маджахедаў ён выконваў свой прафесійны доўг, змагаючыся з эпідэміямі і вірусамі.

Мы сустрэкліся перыядычна, заўсёды цёпла, бо, нягледзячы на свае магутныя памеры і фізічную сілу, Толя заставаўся вялікім дзіцём, чулым, спагадлівым, нават пяшчотным. Гэта пераносілася і на нашу настаўніцу Тамару Фёдараву, дом якой Галубнічы ніколі не мінаў у час сваіх прыездаў. Ён і цяпер можа патэлефанаваць мне ў любы час, нечым падзяліцца, выказаць свае заўвагі як пастаянны слухач радыё і глядач нашага тэлебачання.

Нядаўна, калі мы сядзелі ў мяне на кухні, я, падняўшы тост за яго здароўе, раптам сказаў:

— А ведаеш, ты адзін з нямногіх маіх сяброў, хто памятае маю маму.

Толя расчуліўся і абняў мяне за плечы. Як некалі, у далёкім дзяцінстве.

Наматкі выдаўца

Мацуемся верай СВЯТЫХ

На працягу тысячагадовай гісторыі Праваслаўнай царквы на Беларусі ў розныя часы праславіліся сваім жыццём дарагія нам сёння людзі. Для нас, нашчадкаў, святыя пакінулі ў спадчыну асабісты духоўны досвед, шлях служэння, рукапісы, кнігі. Для кожнага з беларускіх святых устаноўлены дзень памяці. Акрамя таго, па хадайніцтве Мітрапаліта Мінскага і Слуцкага Філарэта ў 1984 годзе была ўстаноўлена дата святкавання Сабору Беларускіх святых — 29 чэрвеня. Сёлета будзем адзначаць яго 30-годдзе.

У праваслаўным календары беларусаў ёсць яшчэ адна знакавая дата. 14 сакавіка праваслаўнымі хрысціянамі і ўсёй культурнай супольнасцю адзначаецца Дзень праваслаўнай кнігі. У гэты дзень, як вядома, у 1564 г. убачыла свет першая друкаваная кніга «Апостал», а імя першадрукара Івана Фёдарова заняло пачэснае месца ў летапісе славянскага пісьменства.

У нашай краіне ўзноўлена і пабудавана мноства храмаў, манастыроў, вернуты з замежжа праваслаўныя святыні, вялікая, неацэнная праца зроблена па аднаўленні Крыжа полацкай князёўны Еўфрасіні. Шмат робіцца ў галіне духоўнага выхавання і адукацыі маладога пакалення беларусаў. Невыпадкова наша краіна была абрана для правядзення IV праваслаўна-каталіцкага форуму «Рэлігійны і культурны плюралізм: выклік хрысціянскім цэрквам у Еўропе», у якім узяло ўдзел больш як 40 іерархаў праваслаўнай і каталіцкай цэркваў з 22 краін. Прайшоў ён у чэрвені 2014 г. у Мінску і, безумоўна, зрабіў унёсак у кансалідацыю хрысціянскіх сіл Еўропы для сумеснага сведчання сучаснаму свету і абароны хрысціянскіх каштоўнасцей. Раней падобныя форуму праходзілі ў Трэнта (Італія), на востраве Родас (Грэцыя), у Лісабоне (Партугалія).

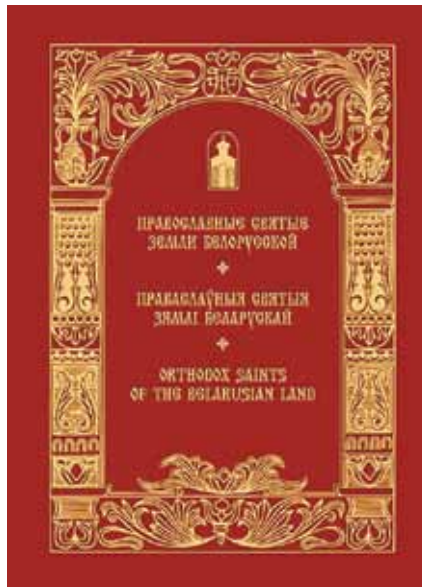
І на маіх вачах шмат лёсавызначальных падзей адбылося ў царкоўнай гісторыі Беларусі за гэтыя 30 гадоў: акрамя ўшанавання старажытных святых — Еўфрасіні Полацкай, Кірылы Тураўскага і яшчэ 26 асоб мы сёння ведаем імёны кананізаваных напрыканцы XX стагоддзя навамучанікаў зямлі Беларускай, якія паказваюць нам узор стойкага і бескампраміснага служэння ва ўмовах масавых праследаванняў за веру праваслаўную.

Менавіта да 2014 года, года слаўных юбілеяў — не толькі 30-годдзя Сабора Беларускіх святых, але і 1025-годдзя Хрышчэння Русі, і 1150-годдзя славянскага пісьменства, і 35-годдзя архіепіскапаўскага служэння мітрапаліта Філарэта ў Беларусі — быў прымеркаваны выпуск нашай кнігі «Праваслаўныя святыя зямлі Беларускай».

Рыхтуючы яе да друку, я (аўтар некаторых раздзелаў і складальнік кнігі) часта здзіўлялася свайму невуцтву. Здавалася б, усё свядомае жыццё ішло з Богам у душы, цікавілася царкоўнай гісторыяй, шмат з кім з багасловаў мела ґрунтоўныя стаўкі, нават з Уладыкам Філарэтам пашчасціла працаваць у выдавецкіх праектах і грамадскіх мерапрыемствах, а ўсё ж колькі адкрыццяў зрабіла для сябе за той шчаслівы і нялёгкае час, пакуль збіраліся матэрыялы для гэтай кнігі! Думаю, тое ж адбывалася і з іншымі аўтарамі нарысаў-эсэ, што ўвайшлі ў яе склад.

Жыццёвыя шляхі беларускіх святых праходзілі ў розныя гістарычныя эпохі, таму ў кнізе ва ўсёй паўнаце паўсталі веліч і трагізм нашай мінуўшчыны. Людзі, якія пайшлі па шляху служэння Богу, прысвяцілі гэтаму самае дарагое — сваё зямное жыццё. Подзвіг з'яўляецца, як і любы іншы, ва ўсе часы здыталы былі здзейсніць толькі мужныя і адданія справе людзі. На жаль, кніжная памяць амаль не захавала звестак пра многіх з іх. Можа, таму сабраныя па крупіцах матэрыялы ўжо так зацікавілі шматлікіх чытачоў нашай кнігі. А разлічана яна на тых, хто шукае свае жыццёвыя пучыводныя ніці.

І, выйшаўшы да людзей у элегантнай вокладцы, на шыкоўнай паперы, багата ілюстраваная, аж на трох мовах, першыя свае крокі кніга зрабіла на Барысаўшчыне. Разам з кіраўніцтвам Барысаўскай цэнтральнай раённай бібліятэкі імя І. Х. Каладзева запланавалі мы цыкл мерапрыемстваў у межах абвешчанага Месячніка праваслаўнай кнігі. Лейтматывам іх сталі словы мітрапаліта Антонія Суражскага: «Няма вялікіх і малых святых; ёсць толькі людзі, якія здолелі сябе без рэшты аддаць у руку Боскую».

Напярэдадні Дня праваслаўнай кнігі «кніжны аўтобус» Барысаўскай цэнтральнай раённай бібліятэкі імя І. Х. Каладзева выправіўся ў падарожжа па сельскіх бібліятэках рэгіёна з вялікай духоўна-асветніцкай праграмай, прысвечанай духоўнаму жыццю і духоўнай кнізе. Яна была ўвасоблена ў форме вуснага сасопіса і названа «Праваслаўныя святыя зямлі Беларускай» — якраз па назве кнігі. У прадмове да першага выпуску серыі Уладыка Філарэт пісаў, што яна «мае на мэце адрадыць, хай у малой ступені, згубленыя паняцці аб Хрысце, аб Царкве, усякае веданне аб святыхнях, асабліваю ўвагу надаючы святасці на Беларускай зямлі».

Гэтая ідэя і вызначыла асноўную мэту падарожжа. Маршрут паездкаў па Барысаўшчыне быў распрацаваны такім чынам, што ахопліваў дзесяць населеных пунктаў. Амаль шэсцьсот сельскіх жыхароў прыйшло на сустрэчы з духоўнай кнігай у сельскія бібліятэкі, школы і клубы.

Перасоўная выстаўка склалася з літаратуры, перш за ўсё, пра беларускія святыні, галоўнымі яе раздзеламі сталі кнігі-альбомы серыі «Нашы духоўныя каштоўнасці» выдавецтва «Чатыры чвэрці». Дэманстраваўся фільм пра выдавецтва. Больш як пяцьдзесят кніг і дыскаў пра беларускіх святых, праваслаўныя храмы, храмы і манастыры паказалі супрацоўнікі цэнтральнай бібліятэкі са сваіх фондаў.

Важным момантам падчас такіх сустрэч сталі гутаркі са святарамі. Настаяцелі мясцовых храмаў спачатку бласлаўлялі ўсіх прысутных малітвай «Аб пачатку кожнай добра справы». Кожная сустрэча з чытачамі адбывалася на неаўторных эмацыянальным фоне, бо, як вядома, духоўнае слова лечыць, кнігі духоўныя дапамагаюць кроцьць па жыцці. У іх — аснова асветніцтва.

Прагортаючы сёння календар падзей гэтага Месячніка праваслаўнай кнігі на Барысаўшчыне, добра адчуваю вынікі плённай працы і калектыву выдавецтва, а таксама калектыву Барысаўскай цэнтральнай раённай бібліятэкі імя І. Х. Каладзева. Вось што адбывалася падчас месяца.

У сельскай бібліятэцы в. Забашэвічы прысутных у зале навучэнцаў 7 — 10-х класаў Забашэвіцкай сярэдняй школы вітаў протаіерэй Аляксандр Пачэпка, настаяцель храма ва ўшанаванні Пакроваў Прасвятой Багародзіцы. На сустрэчу ў сельскую бібліятэку в. Зембін прыйшлі навучэнцы 9 — 10-х класаў Зембінскай сярэдняй школы і прыхаджане храма ў гонар святога Архістраціга Міхаіла (настаяцель храма — іерэй Андрэй Капульцэвіч). Навучэнцы 7 — 11-х класаў і педагогі Навасадскай сярэдняй школы з асаблівым пачуццём слухалі настаяцеля храма Святой Жываначальнай Троіцы айца Георгія (Цюхлова). У сельскай бібліятэцы в. Лошніца сабраліся вучні 8 — 11-х класаў. 3 імі гутарыў айцец Віктар (Гулевіч), вельмі паважаны настаяцель мясцовай Свята-Міхайлаўскай царквы. Вучні 7 — 11-х класаў Вялікаўхалодскай сярэдняй школы, педагогі і прыхаджане ў светлай і прасторнай зале школы сустракаліся з настаяцелем храма Святога Мікалая Цудатворцы протаіерэем Аляксандрам Пачэпкам.

Далей бібліятэка на колах рушыла ў в. Веляцічы. Яе чакалі ўдзельнікі клуба пажылога чалавека «Надзея», які аб'ядноўвае ветэранаў вайны і працы, а таксама вучні 9 — 11-х класаў мясцовай школы. А яшчэ разам з настаяцелем мясцовага храма Міхаілам Янчуком, карэспандэнтам сайта «Барысаўскае благачыненне» Аляксандрам Медзяльцовым і сельскімі бібліятэкарамі праехалі па маршруце Барысаў — Жыцькава — Зачысце. Заключны дзень Месячніка праваслаўнай кнігі прайшоў у сельскіх бібліятэках вёсак Мсціж і Ганцавічы.

Прадстаўляючы нашу кнігу пра беларускіх святых, вядучыя заўсёды звярталі мерапрыемствы словамі Уладыкі Філарэта: «Хай гэта выдатная кніга паслужыць для ўсіх прыкладам павучання ў тым, як трэба наладжваць сваё духоўнае жыццё, маючы на ўвазе падзвіжніцкае жыццё святых угоднікаў Божых, праслаўленых у Беларусі». Вынікі Месячніка праваслаўнай кнігі былі падведзены на канферэнцыі з удзелам супрацоўнікаў выдавецтва «Чатыры чвэрці», святароў, бібліятэкараў, жыхароў Барысава і Барысаўскага раёна.

Гэтым прыкладам мне хацелася б яшчэ раз падкрэсліць, што мэтанакіраваная праца можа ператварыць звычайныя будні ў святы, святы духоўнасці, а кожны з удзельнікаў гэтых святаяў і сваё зямное жыццё — «імгненне паміж мінулым і будучым», — ацэньваючы часовасць і вечнасць нашага быцця, убачыць зусім у іншым свеце. А шчыруючы на ніве духоўнасці, кожны на сабе адчувае, як «праз цьмянае шкло» стагоддзяў праступаюць усё новыя і такія вечныя ісціны. Мудрасць святых зямлі беларускай няхай будзе заўсёды нам у дапамогу: «Будзь жа ўзорам для верных у словы, у жыцці, у любові, у духу, у веры, у чысціні» (І. Цім. 4:12).

Ліліяна АНЦУХ,
дырэктар выдавецтва
«Чатыры чвэрці»